

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2021.2.9>**Булик І. Л.,**кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ,
rina.bulik@ukr.net**КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ**

Анотація. В науковій статті досліджено класифікацію суб'єктів адміністративно-правового забезпечення виконавчого провадження в Україні.

Автором розкрито поняття «суб'єкти виконавчого процесу», «суб'єкти виконавчого провадження», «учасники виконавчого провадження» та їх співвідношення.

Визначено, що суб'єкти виконавчого процесу – це всі можливі учасники виконавчих процесуальних правовідносин, що беруть участь у процесі примусового виконання рішень суду та інших юрисдикційних органів. Вони займають різне процесуальне становище, наділені різними процесуальними правами та обов'язками і залежно від критерію класифікації поділяються на відповідні групи. Суб'єкти виконавчого провадження – це фізичні, юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, які мають виконавчі процесуальні права та здатні нести виконавчі процесуальні обов'язки у процесі примусового виконання конкретного виконавчого документа, ухваленого чи виданого за рішенням суду або іншого юрисдикційного органу. Більш вузьким поняттям є «учасники виконавчого провадження», яким у розділ 3 Закону України «Про виконавче провадження» оперує законодавець. Учасниками виконавчого провадження мають бути лише ті особи (фізичні, юридичні, громадяни – підприємці), які мають заінтересованість у результатах виконавчого провадження (особисту, державну, службову) і роль яких є активною у провадженні щодо виконання рішень, тобто вони можуть впливати на процес вчинення виконавчих дій. Всі ж інші особи – не учасники, а суб'єкти виконавчого провадження, оскільки вони не заінтересовані в його результаті, а лише сприяють проведенню виконавчих дій. Їх роль у виконавчому провадженні не активна, а пасивна».

Найбільш вдалою є наступна класифікація суб'єктів адміністративно-правового забезпечення виконавчого провадження: за ступенем обов'язковості участі у процесі; за підставами залучення у процес; за кількісним складом осіб, які вчиняють виконавче провадження; за процесуальним становищем та характером процесуальної діяльності.

Наведені критерії класифікацій у дослідженні мають суттєве теоретичне значення, оскільки дозволяють більш детально дослідити специфіку суб'єктів виконавчого процесу та їх правовий статус у виконавчому процесі, з урахуванням останніх тенденцій розвитку теорії виконавчого процесу.

Ключові слова: виконавче провадження, суб'єкти виконавчого провадження, учасники виконавчого провадження, суб'єкти виконавчого процесу.

Bulyk I. L. Classification of subjects of administrative and legal support of enforcement proceedings in Ukraine

Abstract. The scientific article examines the classification of subjects of administrative and legal support of enforcement proceedings in Ukraine.

The author reveals the concepts of "subjects of enforcement proceedings", "subjects of enforcement proceedings", "participants in enforcement proceedings" and their relationship.

It is determined that the subjects of the executive process are all possible participants in the executive procedural legal relations involved in the process of enforcement of court decisions and other jurisdictions. They occupy different procedural positions, are endowed with different procedural rights and responsibilities and are divided into appropriate groups depending on the classification criteria. The subjects of enforcement proceedings are individuals, legal entities, business entities that have executive procedural rights and are able to bear executive procedural responsibilities in the process of enforcement of a specific enforcement document adopted or issued by a court or other jurisdiction. A narrower concept is "participants in enforcement proceedings", which in section 3 of the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings" operates the legislator. Participants in enforcement proceedings should

be only those persons (individuals, legal entities, citizens – entrepreneurs) who have an interest in the results of enforcement proceedings (personal, state, official) and whose role is active in the implementation of decisions, ie they can influence the process executive actions. All other persons are not participants, but subjects of enforcement proceedings, because they are not interested in its outcome, but only contribute to the implementation of enforcement actions. Their role in enforcement proceedings is not active, but passive".

The most successful is the following classification of subjects of administrative and legal support of enforcement proceedings: the degree of mandatory participation in the process; on the grounds of involvement in the process; by the number of persons who carry out enforcement proceedings; by procedural position and nature of procedural activity.

These criteria of classification in the study are of significant theoretical importance, as they allow a more detailed study of the specifics of the subjects of the executive process and their legal status in the executive process, taking into account the latest trends in the theory of the executive process.

Key words: *enforcement proceedings, subjects of enforcement proceedings, participants in enforcement proceedings, subjects of enforcement proceedings.*

Постановка проблеми. Слід відмітити, що до сьогодні система органів державної виконавчої служби в Україні має певну специфіку. Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення виконавчого провадження відіграють важливу роль у дотриманні прав і свобод громадян. Неухильне виконання судових рішень та рішень інших державних органів є однією з умов успішної діяльності цих суб'єктів. У зв'язку з цим виникає необхідність класифікувати суб'єктів адміністративно-правового забезпечення виконавчого провадження відповідно до покладених на них завдань та функцій.

Метою статті є класифікація суб'єктів адміністративно-правового забезпечення виконавчого провадження в Україні.

Стан дослідження. Дослідженням змісту визначеного питання були присвячені наукові праці таких вчених: М. В. Вінциславської, С.Д. Гусарева, Р.В. Ігоніна, А. М. Колодія, В. В. Копейчикова, О. Д. Тихомирова, О.В. Зайчука, А.Ю. Олійника, О.Ф. Скакун, О.Л. Слюсаренка, В.В. Кравченко, В. Н. Протасова та ін.

Виклад основного матеріалу. Держава гарантує кожному захист прав та законних інтересів. Одним із засобів дотримання гарантій є організація належного, повного та своєчасного виконання судових рішень та рішень інших органів. Втілення у життя того, що визначено рішенням є завданням та обов'язком органів державної виконавчої служби. Процес виконання рішень є значущим та суттєвим.

Проте, перш ніж перейти до аналізу адміністративно-правового регулювання виконавчого провадження, насамперед необхідно розглянути зміст такої категорії, як «суб'єкт права».

Так, суб'єкти (учасники) правовідносин – індивідуальні або колективні суб'єкти, які на

підставі правових норм використовують свою правосуб'єктність у конкретних правовідносинах, тобто реалізують суб'єктивні права і юридичні обов'язки, повноваження і юридичну відповідальність [1, с. 46-47].

Щоб стати суб'єктом (учасником) правовідносин, потрібно бути суб'єктом права, тобто мати правосуб'єктність (правоздатність, дієздатність, деліктоздатність) [2, с. 18].

Для суб'єкта права характерні такі основні ознаки: по-перше, це особа, учасник суспільних відносин (індивіди, організації), що фактично може бути носієм суб'єктивних прав та обов'язків; по-друге, це особа, яка реально здатна брати участь у правовідносинах, набула якості суб'єкта права в з огляду на юридичні норми (іншими словами, юридичні норми утворюють обов'язкову основу того, що індивіди, організації, суспільні утворення є суб'єктами права) [3, с. 89].

Отже суб'єкти правовідносин наділені відповідною правосуб'єктністю. Категорії «суб'єкт права» та «особа, яка має правосуб'єктність» є тотожними. Правосуб'єктність – це одна з обов'язкових передумов правовідносин.

Щоб стати учасником правовідносин, суб'єкти повинні пройти два етапи наділення їх юридичними властивостями: набути властивостей суб'єктів права як потенційних суб'єктів (учасників) правовідносин – через відповідність певним правовим вимогам щодо правосуб'єктності; набути додаткових властивостей юридичного характеру в конкретній юридично значущій ситуації – суб'єктивних юридичних прав та обов'язків, що надаються їм правовими нормами. Саме вони визначають власне правові зв'язки, відносини між суб'єктами [4, с. 245].

Таким чином, суб'єкти правовідносин – це індивідуальні чи колективні суб'єкти права, які використовують свою правосуб'єктність у конкретних правовідносинах, виступаючи реалізаторами суб'єктивних юридичних прав та обов'язків, повноважень та юридичної відповідальності.

Разом із тим, повністю поділяємо думку М. В. Вінциславської, яка вважає, що повне та багатогранне розкриття правового становища суб'єктів виконавчого процесу можливе лише завдяки їх класифікації, яка сприятиме подальшим теоретичним розробкам та впровадженню отриманих результатів у законотворчу діяльність та практику виконавчого провадження [5, с. 7].

З цією метою спочатку слід розкрити поняття «суб'єкти виконавчого процесу», «суб'єкти виконавчого провадження», «учасники виконавчого провадження» та розглянути, як вони співвідносяться.

Так, суб'єкти виконавчого процесу – це всі можливі учасники виконавчих процесуальних правовідносин, що беруть участь у процесі примусового виконання рішень суду та інших юрисдикційних органів. Вони займають різне процесуальне становище, наділені різними процесуальними правами та обов'язками і залежно від критерію класифікації поділяються на відповідні групи [6, с. 12].

Суб'єкти виконавчого провадження – це фізичні, юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, які мають виконавчі процесуальні права та здатні нести виконавчі процесуальні обов'язки у процесі примусового виконання конкретного виконавчого документа, ухваленого чи виданого за рішенням суду або іншого юрисдикційного органу. Більш вужчим поняттям є «учасники виконавчого провадження», яким у розділ 3 Закону України «Про виконавче провадження» оперує законодавець [15]. Але враховуючи вище зазначене, слід звернути увагу, що поняття «учасники виконавчого провадження» не відображає всього складу суб'єктів виконавчого процесу.

На думку С.Я. Фурса та С.В. Щербак: «Учасниками виконавчого провадження мають бути лише ті особи (фізичні, юридичні, громадяни – підприємці), які мають заінтересованість у результатах виконавчого провадження

(особисту, державну, службову) і роль яких є активною у провадженні щодо виконання рішень, тобто вони можуть впливати на процес вчинення виконавчих дій. Всі ж інші особи – не учасники, а суб'єкти виконавчого провадження, оскільки вони не заінтересовані в його результаті, а лише сприяють проведенню виконавчих дій. Їх роль у виконавчому провадженні не активна, а пасивна» [7, с. 227].

Для більш глибокого дослідження специфіки тих чи інших суб'єктів виконавчого процесу, їх процесуальних прав та обов'язків суттєве теоретичне значення має їх класифікація.

Так, науковці приділяли значну увагу класифікації суб'єктів виконавчого провадження. Зокрема П.П. Заворотько розподіляв суб'єктів виконавчого провадження на 5 груп: особи, наділені владними функціями, тобто судові виконавці; особи, які беруть участь у виконанні і мають суб'єктивну матеріально-правову заінтересованість у виконанні; особи, що здійснюють прокурорський нагляд; особи, які захищають права інших осіб; особи, що в силу закону зобов'язані сприяти судовому виконанню (торговельні організації, правоохоронні органи); особи, які утримують майно боржника на законних підставах; – особи, майнові права яких стосуються або порушуються державним виконавцем, але у справі такі особи участі не беруть (власники майна, на яке був накладений арешт для задоволення вимоги стягувача до боржника) [8, с. 188].

Разом із тим вищезгадані вчені другу групу суб'єктів розподіляли ще на три підгрупи: 1) особи, які мають у справі суб'єктивну матеріально-правову заінтересованість (сторони); 2) особи, які мають у справі державну заінтересованість (прокурор, органи державного управління); 3) особи, які мають у справі господарську заінтересованість (профспілки та інші громадські організації) [9, с. 3].

Крім того автори досліджували класифікацію суб'єктів виконавчого провадження, але на той час не було ні зведених груп, ні зведених виконавчих проваджень, а був лише судовий виконавець, що входив до складу суду і виконував його рішення. Більш сучасною видається класифікація С.В. Щербак, яка відійшла від традицій П.П. Заворотька і М.Й. Штефана і запропонувала свою власну, зокрема: органи і посадові

особи державної виконавчої служби; учасники виконавчого провадження (сторони та їхні представники, органи державної влади і місцевого самоврядування, прокурор, який представляє інтереси держави або особи); особи, які залучаються до проведення виконавчих дій (спеціалісти, перекладачі, поняті, зберігачі майна боржника, спеціалізовані організації, що здійснюють оцінку та реалізацію майна боржника) [10, с. 70].

Ігонін Р.В. найбільш вдалою класифікацію суб'єктів виконавчого провадження вважає наступну: основні учасники виконавчого провадження (державний виконавець, сторони та їхні представники, органи державної влади та місцевого самоврядування, прокурор, який представляє інтереси держави або особи); особи, які залучаються до проведення виконавчих дій (спеціалісти, перекладачі, поняті, зберігачі майна боржника, спеціалізовані організації, що здійснюють оцінку та реалізацію майна боржника); особи, які сприяють виконавчому провадженню (суд, Державна виконавча служба) [11, с. 37].

Однак, на нашу думку до першої групи суб'єктів виконавчого провадження варто віднести також і приватних виконавців. Крім того, ця класифікація знову ж таки де в чому повторює законодавчу регламентацію і на один рівень ставить державного виконавця, сторони та їхніх представників. Зокрема, державний виконавець має право застосовувати санкції і застосовує їх саме до сторін, а тому об'єднувати державного виконавця зі сторонами та їх представниками в одну групу неприпустимо. Зазначена класифікація об'єднує прокурора і органи державної влади та місцевого самоврядування, які виконують функції представництва. В ній пов'язані не лише державні виконавці і сторони, але йдеться також про прокурора, який згідно зі ст. 121 Конституції України та ст. 45 ЦПК [12] здійснює функцію представництва. недоречно відносити до третьої групи суб'єктів виконавчого провадження – Державну виконавчу службу та суд як осіб, що сприяють здійсненню виконавчого провадження, оскільки сьогодні суд лише вирішує питання: про відстрочку і розстрочку виконання, зміну та встановлення способу і порядку виконання; про заміну сторони, затвердження мирової угоди, видачу дублікату виконавчого листа та інші. До того ж, діяльність суду

регламентується Главою 6 Розділу 8 ЦПК і до предмета регулювання виконавчого процесу не входить. Не можна погодитися з думкою автора щодо віднесення Державної виконавчої служби до суб'єктів виконавчого провадження, оскільки це орган, який входить до структури Міністерства юстиції України, але не бере безпосередньої участі у примусовому виконанні рішень суду та інших юрисдикційних органів. Тобто у зазначеному випадку необхідно відмежовувати питання організації органів з виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів від статусу суб'єктів виконавчого процесу, зокрема державного виконавця, який безпосередньо виконує судові рішення та приватного виконавця.

Таким чином різноманітність суб'єктів виконавчого процесу потребує багатостороннього підходу до їх класифікації з використанням різних критеріїв.

Так, С.Я. Фурса вважає, що в основу класифікації суб'єктів виконавчого процесу має бути покладений критерій інтересу, який є об'єктивним і завдяки якому ми маємо змогу класифікувати суб'єктів на певні групи. Зокрема, державний виконавець має державний інтерес, він повинен бути неупереджений при вчиненні виконавчих дій. У другій групі осіб, які беруть участь у виконавчому провадженні, цей інтерес особистий, наприклад сторони, або суспільний чи інший інтерес, зокрема представники. До третьої групи відносять осіб, які залучаються до проведення виконавчих дій, у яких ніякого інтересу не повинно бути, бо ці особи є неупередженими у процесі здійснення виконавчих дій [13].

Класифікувати суб'єктів виконавчого процесу також можна за ступенем обов'язковості участі у процесі. До першої групи слід віднести суб'єктів, які обов'язково беруть участь у виконавчому провадженні, тобто це ті суб'єкти, без яких вчинення виконавчих дій неможливе. Ними є державний виконавець, приватний виконавець, сторони. До суб'єктів другої групи слід віднести осіб, участь яких у провадженні є необов'язковою, тобто факультативною, однак залежно від обставин виконавчого провадження, специфіки його вчинення тощо участь цих осіб має істотне значення для повноти та об'єктивності вчинюваних виконав-

чих дій. Це так звані особи, які залучаються до проведення виконавчих дій. До них слід віднести: перекладача, експерта, спеціаліста, спеціалізовані організації, понятих та інших. За підставами залучення у процес, на нашу думку, суб'єкти виконавчого провадження поділяються на первинні, які вступають у процес за законом або за власною ініціативою: а) державний виконавець; б) сторони та їх представники. І вторинні, які залучаються у процес лише за ініціативою первинних суб'єктів: а) перекладач; б) експерт; в) спеціаліст; г) спеціалізовані організації; д) поняті; е) зберігач майна та інші. За кількісним складом осіб, які вчиняють виконавче провадження: одноособово – провадження вчиняється державним виконавцем, або колегіально – зведені групи, тобто державні виконавці одного або кількох органів державної виконавчої служби вчиняють спільно виконавче провадження. Але, враховуючи теорію виконавчого процесу і ті зміни, що відбулися в Законі України «Про виконавче провадження», автор пропонує при класифікації суб'єктів виконавчого процесу застосовувати процесуальний критерій, який дозволяє охопити єдиною класифікацією всіх суб'єктів виконавчого процесу.

Отже, за своїм процесуальним становищем та характером процесуальної діяльності всіх суб'єктів виконавчого процесу можна розділити на три групи, кожна із яких поділяється на підгрупи. До першої групи належать особи, наділені владними повноваженнями з вчинення виконавчих процесуальних дій. У цій групі необхідно виділити дві підгрупи. До першої підгрупи слід віднести осіб, які безпосередньо вчиняють виконавчо-процесуальні дії: державний виконавець та приватний виконавець; виконавчі групи як колективні утворення державних виконавців.

До другої підгрупи належать особи, які здійснюють контроль за законністю виконавчого провадження: начальник відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець; керівник відповідного органу державної виконавчої служби вищого рівня; директор Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції та його заступники; заступники начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції в АРК, області, містах Києві і Севастополі, районних, міських,

районних у містах відділах Державної виконавчої служби України, підпорядкованих зазначеним управлінням юстиції.

До другої групи належать особи, які беруть участь у виконавчих процесуальних діях. У цій групі необхідно виділити дві підгрупи.

До першої підгрупи слід віднести осіб, які звернулись за вчиненням виконавчого провадження з метою захисту власних прав та охоронюваних законом інтересів: – боржник; – стягувач.

До другої підгрупи слід віднести осіб, які беруть участь у виконавчому провадженні з метою захисту прав та інтересів інших осіб, боржника та стягувача: – представники сторін; – прокурор; – органи державної влади та місцевого самоврядування.

До третьої групи належать особи, які сприяють здійсненню виконавчого провадження: перекладач; експерт; спеціаліст; суб'єкти оціночної діяльності (суб'єкти господарювання); поняті; зберігач майна; особи і організації, які здійснюють розшук боржника, майна, дитини; спеціалізовані організації.

Щодо першої групи суб'єктів, які наділені владними повноваженнями, то до них відноситься державний виконавець, приватний виконавець, виконавчі групи та особи, які здійснюють контроль за законністю виконавчого провадження. Державний виконавець є обов'язковим суб'єктом виконавчих процесуальних правовідносин, статус якого характеризується владними повноваженнями, він є одночасно посадовою особою та державним службовцем. Держава делегувала державному виконавцеві юрисдикційну функцію з примусового виконання рішень суду та інших юрисдикційних органів. Але існують винятки у виконавчому процесі, коли державні виконавці діють у групі, незважаючи на їх організаційну форму, адже вони є колективним утворенням, діяльність у них здійснюється одноособово.

Виконавчі групи – це колективні утворення, на які покладається примусове здійснення виконання рішень, але такі групи можуть бути суб'єктами виконавчого процесу лише за чітко передбачених законом умов. Порядок їх утворення та функціонування регулюється Інструкцією з організації примусового виконання рішень, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 року № 2832/5. [14].

Щодо осіб, які здійснюють контроль за законністю виконавчого провадження, то ця група суб'єктів, на перший погляд, не має відношення до безпосереднього здійснення виконавчих процесуальних дій, але їх участь у процесі істотно впливає на здійснення виконавчого провадження. Від того, яке рішення цими суб'єктами буде прийнято, залежить подальший хід та розвиток виконавчого провадження. Зокрема, якщо буде проявлена бездіяльність виконавців, порушені строки, рішення зазначених вище органів призведе до відповідних наслідків або змін у виконавчому провадженні.

До другої групи суб'єктів виконавчих правовідносин входять особи, які беруть участь у виконавчому провадженні, залежно від процесуальної ролі ці суб'єкти поділяються на осіб, які звернулись за вчиненням виконавчого провадження з метою захисту своїх власних прав та охоронюваних законом інтересів: боржник та стягувач, які є обов'язковими учасниками виконавчого процесу, оскільки саме на їх права та обов'язки безпосередньо може вплинути вчинене виконавче провадження.

Суб'єкти другої підгрупи беруть участь у виконавчому провадженні з метою захисту прав та інтересів інших осіб, стягувача і боржника. Цими суб'єктами є особи, передбачені ст. 45 ЦПК, які можуть брати участь у виконавчому провадженні з метою сприяння державним виконавцем дотриманню інтересів обмежено

дієздатних, малолітніх і неповнолітніх дітей. Крім того, інтереси у виконавчому процесі можуть представлятися іншими суб'єктами, зокрема, законними та договірними представниками, виконавцем заповіту та іншими.

Щодо третьої групи – до неї належать особи, які сприяють виконавцям у виконавчому процесі. Вони не мають матеріальної заінтересованості і залучаються до процесу з метою надання технічної або іншої допомоги, їх участь у процесі є гарантією дотримання принципу законності виконавчого провадження, оскільки від їх процесуальної ролі залежить належне вчинення виконавчої процедури.

Таким чином з огляду на викладене вище, вважаємо, що найбільш вдалі критерії для класифікації суб'єктів виконавчого процесу запропоновано Вінциславською М. В., а саме: за ступенем обов'язковості участі у процесі; за підставами залучення у процес; за кількісним складом осіб, які вчиняють виконавче провадження; за процесуальним становищем та характером процесуальної діяльності.

Висновки. Підсмовуючи вищевикладене вважаємо, що наведені вище критерії класифікації мають суттєве теоретичне значення, оскільки дозволяють більш детально дослідити специфіку суб'єктів виконавчого процесу та їх правовий статус у виконавчому процесі, з урахуванням останніх тенденцій розвитку теорії виконавчого процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гусарев С.Д., Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л. Тематичний словник термінів та визначень з курсу теорії держави і права. Київ, 1995. 76 с.
2. Ківалов С.В., Біла Л.Р. Адміністративне право України: навч.-метод. посіб. Одеська нац. юридична акад. 2-ге вид., перероб. і доп. Одеса : Юридична література, 2002. 312 с.
3. Теорія держави і права: Навч. посіб. А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. Київ ; Юрінком Інтер, 2003. 368 с.
4. Международная защита прав и свобод человека: Сборник документов. Москва : Юрид. лит., 1990. 436 с.
5. Вінциславська М.В. Суб'єкти виконавчого процесу та їх класифікації: проблемні питання. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 3 (11). С. 7–16.
6. Худенко В.В. Участники исполнительного производства : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Саратов, 1992. С. 20.
7. Закони України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» : Науково-практичний коментар. Київ : Видавець Фурса С.Я. : КНТ (Серія «Процесуальні науки»). 2008. 1172 с.
8. Заворотько П.П. Процесуальные гарантии исполнения судебного решения. Москва, 1974. 559 с.
9. Заворотько П.П., Штефан М.Й. Судове виконання : Для викладачів і студентів юрид. вузів, працівників суду, прокуратури, юрисконсультів підприємств, установ, організацій. Київ, Вид-во Київського ун-ту, 1967. 263 с.

10. Фурса С.Я. Виконавче провадження в Україні : навч. посібник. Київ : Атіка 2002. 480 с.
11. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів виконавчого провадження (теоретичні аспекти). навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Р.В. Ігонін, К.В. Шкарупа, О.І. Сеньків ; Держ. податкова адмін. України, Нац. ун-т Держ. податкової служби України. Ірпінь : Нац. ун-т ДЛС України, 2010. 203 с.
12. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 бер. 2004 № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2004. № 40-41, 42. ст. 492
13. Фурса С.Я. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Теорія виконавчого процесу» URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2010/NMP_001.htm.
14. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень, затверджено Наказом Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 р. № 2832/5.
15. Про виконавче провадження: Закон України від 2 черв. 2016 р. № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 30. Ст. 542.